

2020

ARCHEOLOGIENOTA

Everslaarstraat te Lokeren (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 514

Kathleen De Muer

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 514

Archeologienota Everslaarstraat te Lokeren (Oost-Vlaanderen).

KATHLEEN DE MUER

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2020
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
Cartografie	Ottelien Muller Jolien Vranken
Coverafbeeldingen	Boven: Atlas der Buurtwegen (1840); Onder: Orthofoto 2018.
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

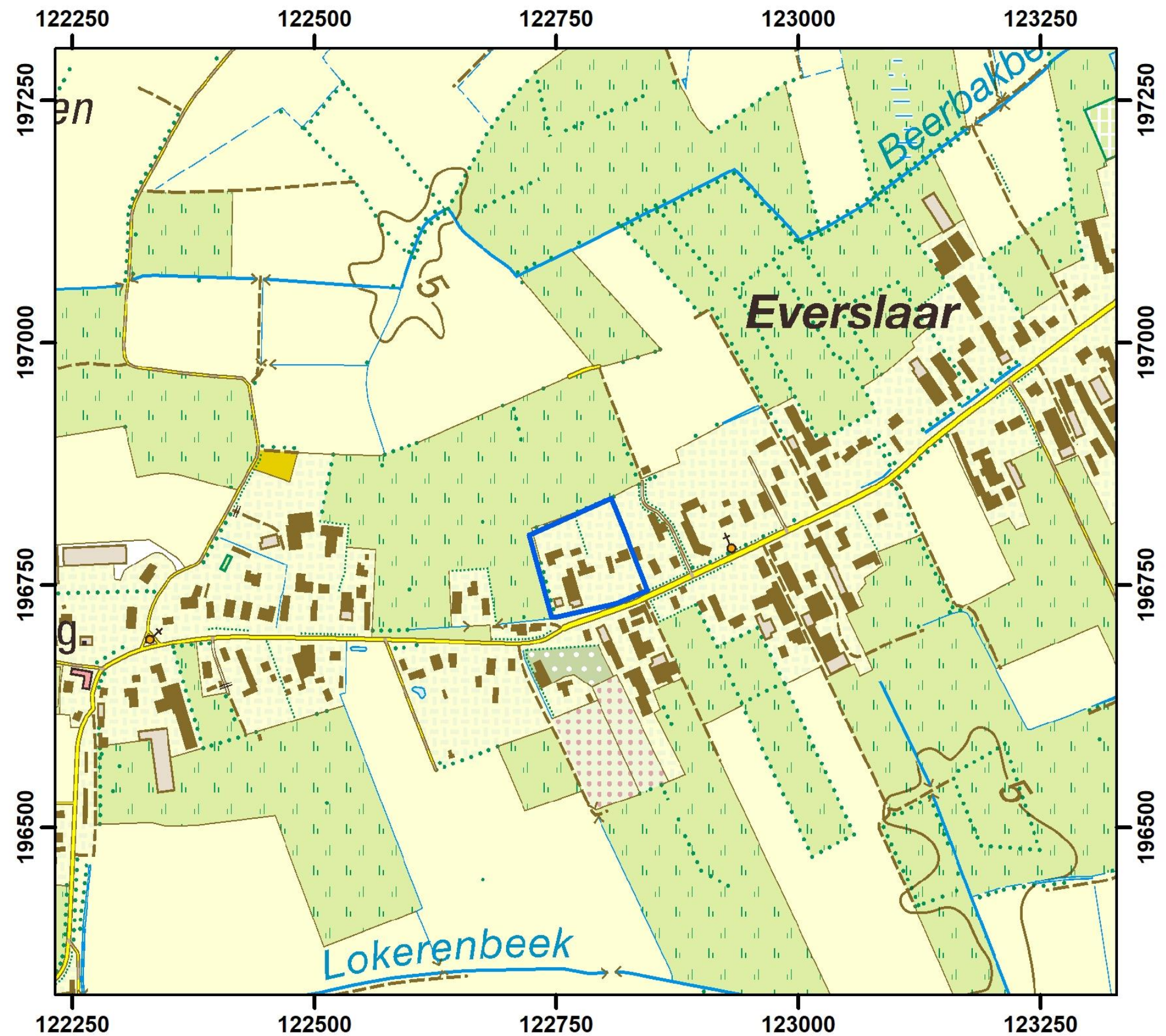
Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 12 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 21 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 21 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 24 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 24 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 25 -
3.2.3	Bodem	- 26 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 26 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 27 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 28 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 29 -
3.2.3.5	Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan.....	- 30 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 31 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 31 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 31 -
3.3.2.1	Kaart van Ferraris (1771-1778).....	- 31 -
3.3.2.2	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 33 -
3.3.2.3	Topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854).....	- 34 -
3.3.2.4	Kaart van Popp (1842-1879).....	- 35 -
3.3.3	Luchtfoto 1971	- 36 -
3.3.4	Luchtfoto 1979-1990	- 37 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 37 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 37 -
3.4.2	CAI-indicatoren.....	- 38 -

4	Besluit	- 41 -
5	Bibliografie.....	- 43 -
6	Lijst van figuren	- 44 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2020A267
Site	Lokeren-Everslaarstraat
Projectsigle ADEDE	LOK-EVE
Ligging	Everslaarstraat 165-167, 9160 Lokeren
Kadaster	Afdeling 2, sectie B, nrs. 28A, 29A, 30A en 31D
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerken	Verkaveling
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	De Muer K., 2019, Archeologienota Everslaarstraat te Lokeren (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 514, Gent.
Grootte projectgebied	ca. 9511 m ²
Periode uitvoering	Januari 2020
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Bebouwing, verharding

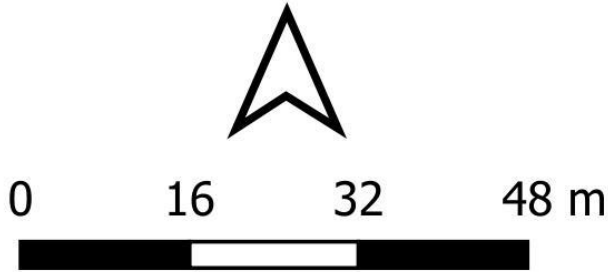

Lokeren - Everslaarstraat	
Orthofoto 2018	
22/01/2020	Aangemaakt m.b.h. QGIS
2020A267	Bron; Lambert 72

Legende

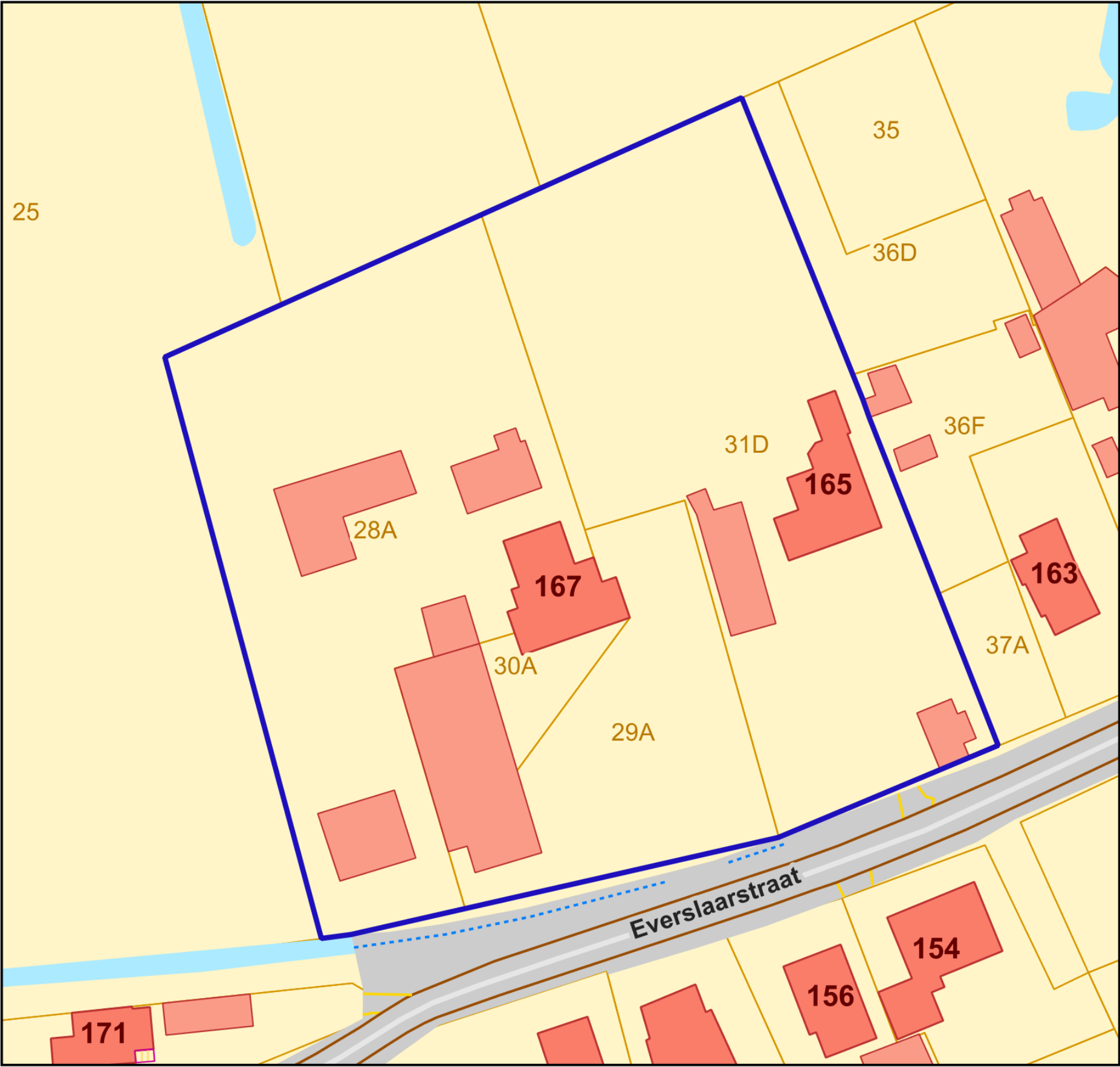
 Projectgebied

Lokeren - Everslaarstraat	
GRB	
14/01/2020	Aangemaakt m.b.h. QGIS
2020A267	Bron; Lambert 72

Legende

Projectgebied

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Lokeren - Everslaarstraat

Gekende bebouwing en wegverharding

22/01/2020

Aangemaakt m.b.h. QGIS

2020A267

Bron; Lambert 72

Legende

 Projectgebied

 Gekende Bebouwing

 Gekende verharding

0

16

32

48 m

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied werd nog geen archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. Wel heeft veldonderzoek (opgraving, mechanische prospectie, controle van werken en luchtfotografie) indicaties gegeven voor archeologisch erfgoed in de omgeving van het projectgebied. Deze indicaties zijn opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) en zullen verder worden toegelicht onder hoofdstuk 3.4.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt meer dan 3000 m². De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend binnen of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied bestaat uit vier percelen. De drie meest westelijke percelen zijn ingericht als boerenhof. Centraal staan een woning en een schuur, beide bereikbaar vanaf de straat via een geasfalteerde oprijlaan; rond de woning en de schuur staan drie bijgebouwen. Op het meest oostelijke perceel staan een villa, een schuur en een bijgebouw, mogelijk een garage. De drie gebouwen zijn bereikbaar vanaf de straat via een gekasseide oprijlaan. Achter de villa werd een verhard terras aangelegd.

2.5 Beschrijving geplande werken

Het bedrijf IDV Projects plant binnen het projectgebied een verkaveling. Het plan voorziet eerst de sloop van de bestaande verharding en bebouwing, met uitzondering van de villa, en het rooien van vier loofbomen en wat begroeiing. Vervolgens zullen er vier clusters van telkens drie eengezinswoningen gebouwd worden. Elke woning is voorzien van een private parkeerstaanplaats en een of twee terrassen. De woningen zijn bereikbaar vanaf de Everslaarstraat via een geasfalteerde oprijlaan en meerdere voetwegen, met of zonder klinkers. De private en publieke parkeerstaanplaatsen zijn verhard met grasdallen of asfalt, en liggen deels verspreid over de individuele woonpercelen, deels gegroepeerd langs de oprijlaan, parallel met de Everslaarstraat. Het projectgebied zal in zijn geheel uit negen loten bestaan.

De **geplande bebouwing** heeft volgende oppervlaktes en dieptes:

- cluster A: een oppervlakte van ca. 215 m² en een diepte van ca. 0,45 m (voor de vloerplaat) tot 0,80 m (voor de vorstranden);
- cluster B: een oppervlakte van ca. 214 m² en een diepte van ca. 0,45 m (voor de vloerplaat) tot 0,80 m (voor de vorstranden);
- cluster C: een oppervlakte van ca. 214 m² en een diepte van ca. 0,45 m (voor de vloerplaat) tot 0,80 m (voor de vorstranden);
- cluster D: een oppervlakte van ca. 214 m² en een diepte van ca. 0,45 m (voor de vloerplaat) tot 0,80 m (voor de vorstranden).

De **geplande verharding** heeft volgende oppervlaktes en dieptes:

- cluster A: een oppervlakte van ca. 6 m² asfalt, ca. 13 m² grasdallen, ca. 71 m² tegels en ca. 106 m² klinkers;
- cluster B: een oppervlakte van ca. 7 m² asfalt, ca. 13 m² grasdallen, ca. 75 m² tegels en ca. 99 m² klinkers;
- cluster C: een oppervlakte van ca. 7 m² asfalt, ca. 25 m² grasdallen, ca. 74 m² tegels en ca. 99 m² klinkers;
- cluster D: een oppervlakte van ca. 7 m² asfalt, ca. 68 m² tegels en ca. 61 m² klinkers;
- wegenis: een oppervlakte van ca. 88 m² grasdallen en ca. 736 m² asfalt met een diepte van ca. 0,60 m.

2.6 Randvoorwaarden

Dit betreft een archeologienota met uitgesteld traject: eventueel archeologisch onderzoek dient te gebeuren na de sloop- en rooiwerken en vóór de bouwwerken.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie- of opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende en geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

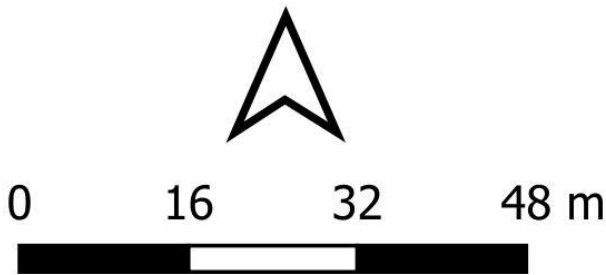
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo(morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële-bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Ferraris, 1771-1778
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Topografische kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's, 1971 en 1979-1990
- Archeologische situering:
 - Geoportaal: Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

Lokeren - Everslaarstraat	
Orthofoto 2018	
22/01/2020	Aangemaakt m.b.h. QGIS
2020A267	Bron; Lambert 72

Legende

Projectgebied

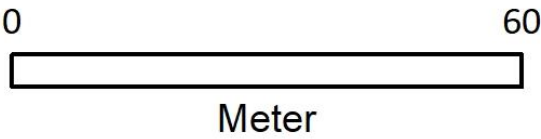

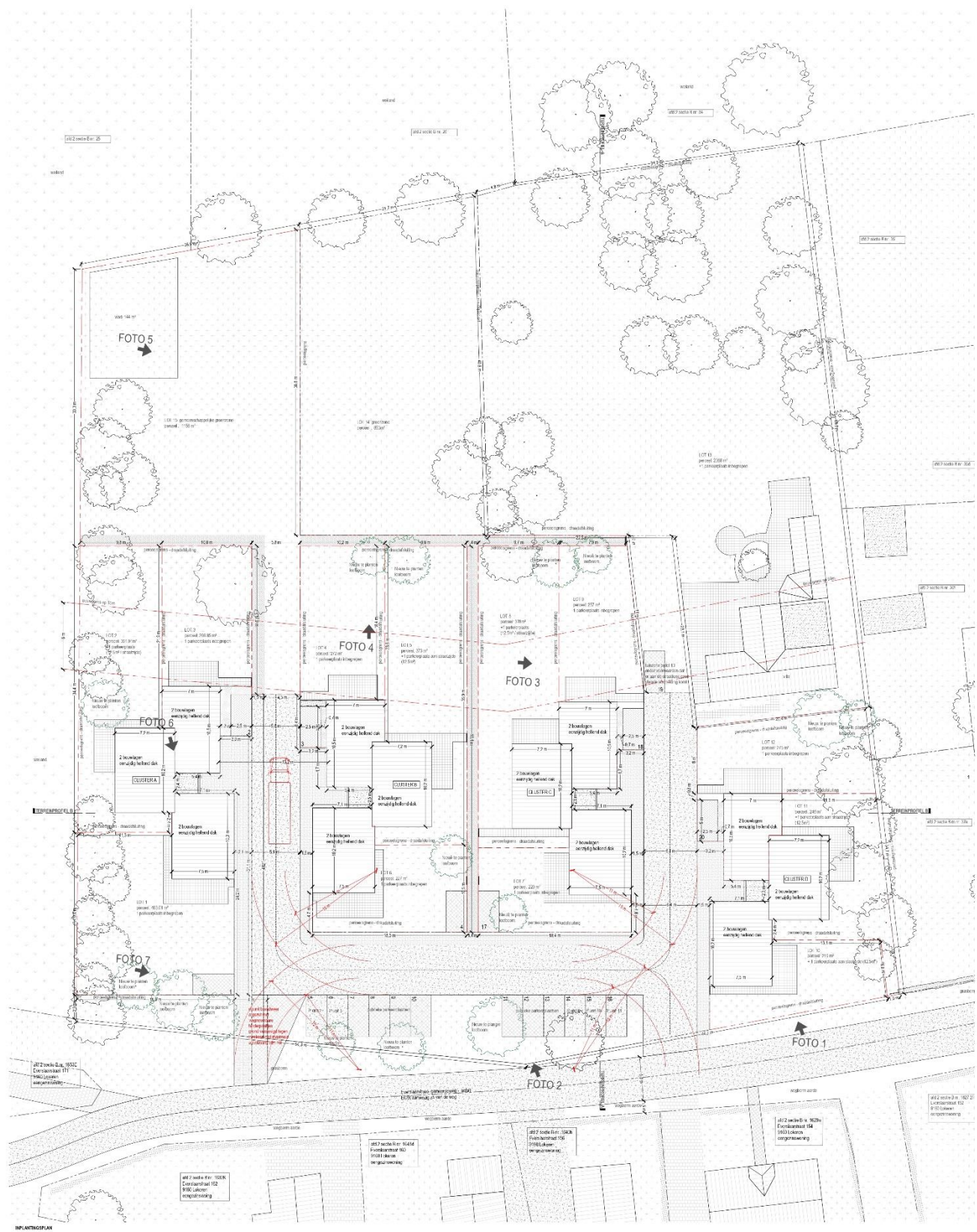
Lokeren - Everslaarstraat

2020A267 22/01/2020

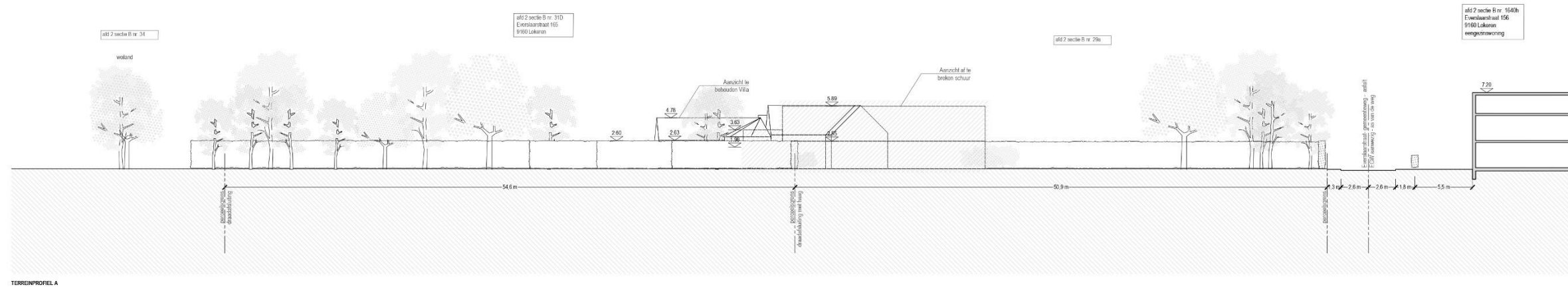
© AGIV

Legende

OVERZICHTSPLAN		BOS & GRASSTREK		OVERZICHTSPLAN		OVERZICHTSPLAN	
VIAALLES-DE BILANDEN VAN DE ZIJDEWEGEN		INPLANE TOESTAND		INPLANE TOESTAND		INPLANE TOESTAND	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		1801		1801	
1801		1801		180			

TERREINPROFIEL A

OMGEVINGSVERGUNNING
VERKAVELING EN NIEUWBOUW
VAN 12 GEZINSWONINGEN

bob mcmaster 1982

18 031 / 21 10 2019	2
---------------------	---

BESTAANDE TOESTAND

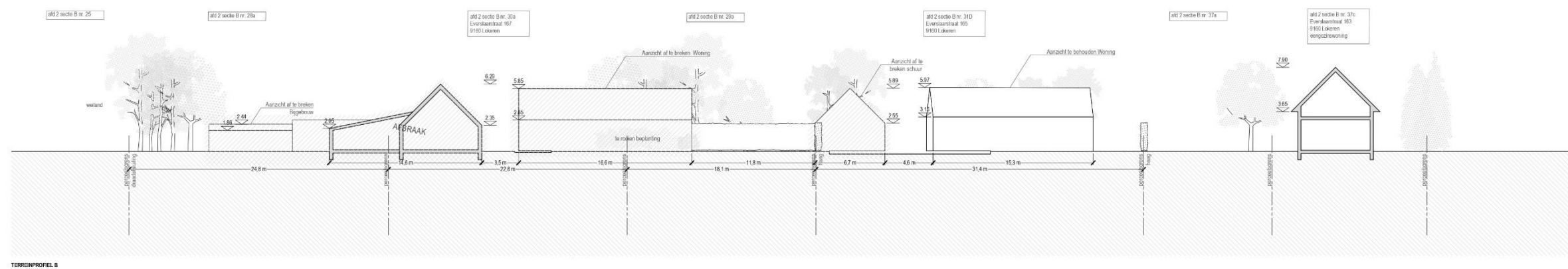
1/200

LIDB03	
	grass
	meadow
	asphalt
	cobblestone
	brickwork
	wood plank
	granite tiles
	marble
	Grass - watered pattern
	golf course
	plaid fabric
	hazelnut wood
	velvet
	stucco wall
	ice cream cone

Everslaarstraat - B-9160 Lokeren
old 2, sez. B, nr. 29A-29A-30A-31D

IDV Projects
Spieleveldstraat 15 B
9162 Lokeren

bob momaster architecten bvba
Nieuwstraat 118 / 8 - B-9000 Gent
tel 09 225 76 00
atelier@bobmomaster.be

TERREINPROFIEL B

OMGEVINGSVERGUNNING
VERKAVELING EN NIEUWBOUW
VAN 12 GEZINSWONINGEN

bob mcmaster 1982

18 031 / 21 10 2019	3
---------------------	---

BESTAANDE TOESTAND

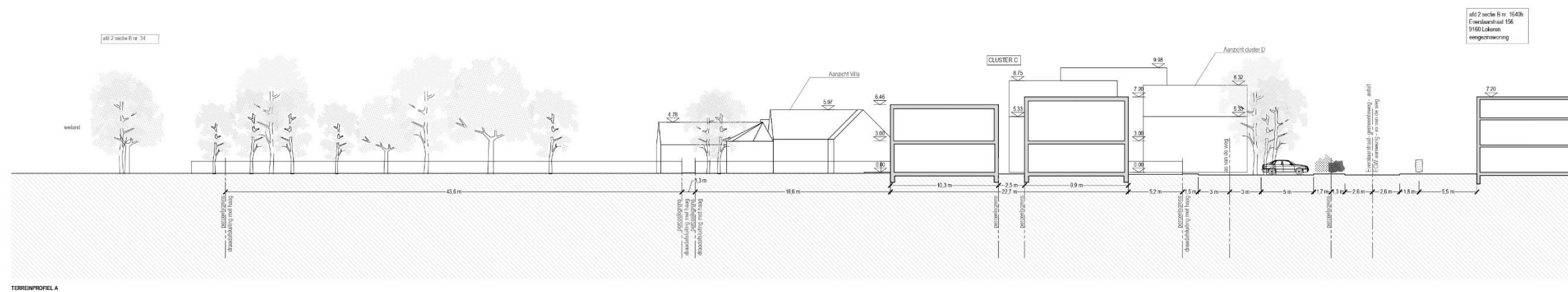
1/200

LIDB037	
	grass
	meadow
	asfalt
	koblasten
	klintara
	tesserae
	grass-fallen
	cobblestones
	Gravel - watered cobblestone
	pavement
	plattor dalaar
	hazelnut brown / hazelnut
	velvet grass
	structure material effect
	all textures

Everslaarstraat - B-9160 Lokeren
old 2, sez. B, nr. 28A-29A-30A-31D

IDV Projects
Spieveldstraat 15 B
9160 Lokeren

bob momaster architecten bvba
Nieuwstraat 118 / B - B-3000 Gent
tel 09 225 76 00
atelier@bobbomaster.be

OMGEVINGSVERGUNNING

bob mcmaster bob@mcmaster.net

18.031 / 21.10.2019	5
---------------------	---

HOI

NIJME TOESTAND

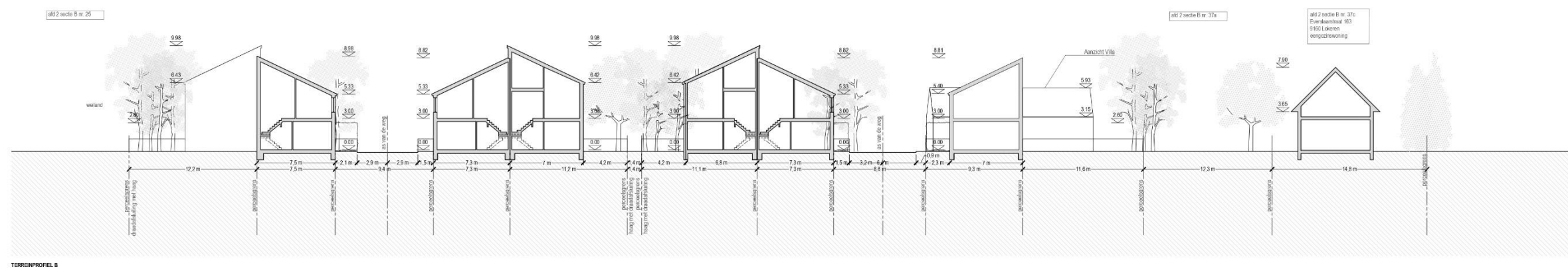
1/500

LEZEN 21	
	gras
	verland
	zeilt
	kassien
	klintens
	bransen
	grasdeken
	deleparren
	Grind - waterdoorlatend
	gefilteerd
	plafond dak
	hagenboomdeplanting
	volle grond
	structuur macrolieve
	af te breken

Everlaarstraat - B-9160 Lokeren
old. 2, sec. B, nr. 28A-29A-30A-31D

IDV Projects
Spievelstraat 15 B
9160 Lokeren

bob@boommaster.nl
Nieuwstraat 118 / 8 - B-9000 Gent
tel 09 225 76 00
atelier@boommaster.be

OMGEVINGSVERGUNNING
VERKAVELING EN NIEUWBOUW
VAN 12 GEZINSWONINGEN

bob mcmaster intro

18 031 / 21 10 2019	6
---------------------	---

NIEUWE TOESTAND

1/200

	gras
	veldand
	zeefilt
	kassamen
	klinkers
	betonnen
	grootstenen
	dijkpijpen
	Gond - waterdichtend
	golflijnen
	platte daken
	hagenboom afdplanting
	veld-grond
	structuur massabouwen
	af te breken

Everslaanstraat - B-9160 Lokaren

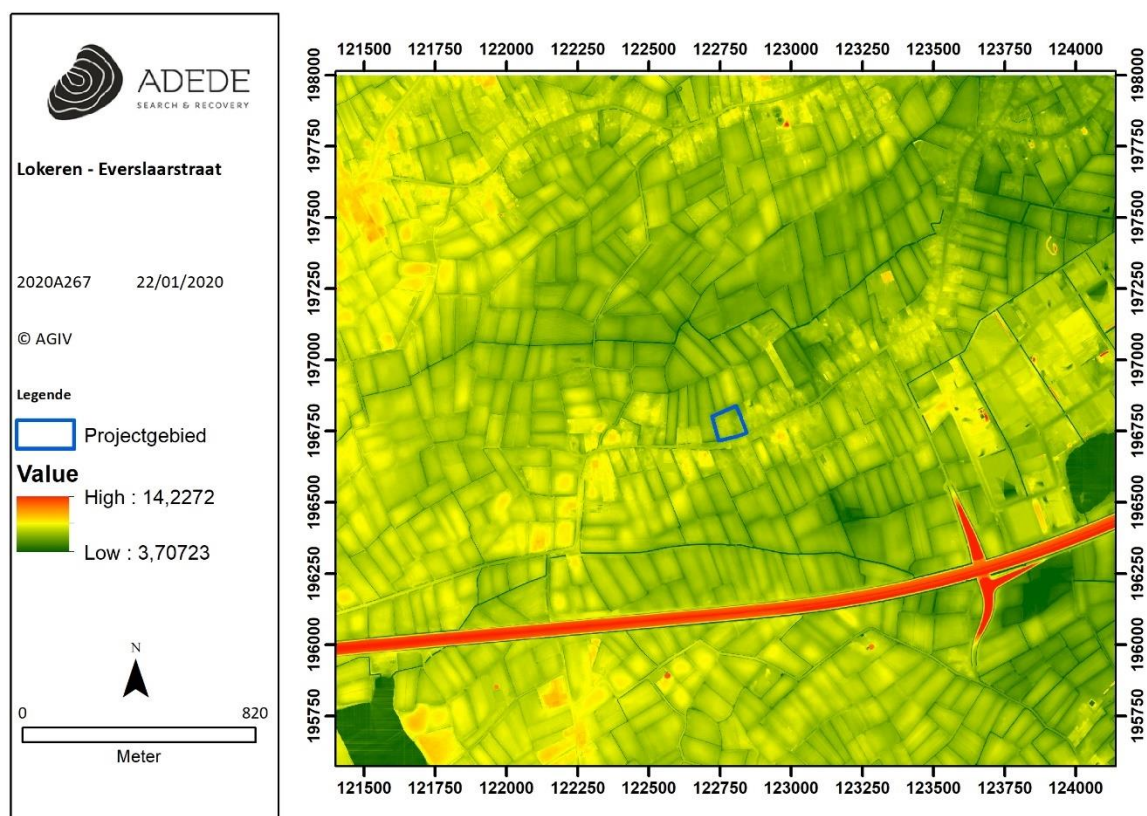
IDV Projects
Spieveldstraat 15 B
9160 Lokeren

bob monaster architecten bvba
Nieuwland 118 / 8 - B-9000 Gent
tel 09 225 76 00
atelier@bobmonaster.be

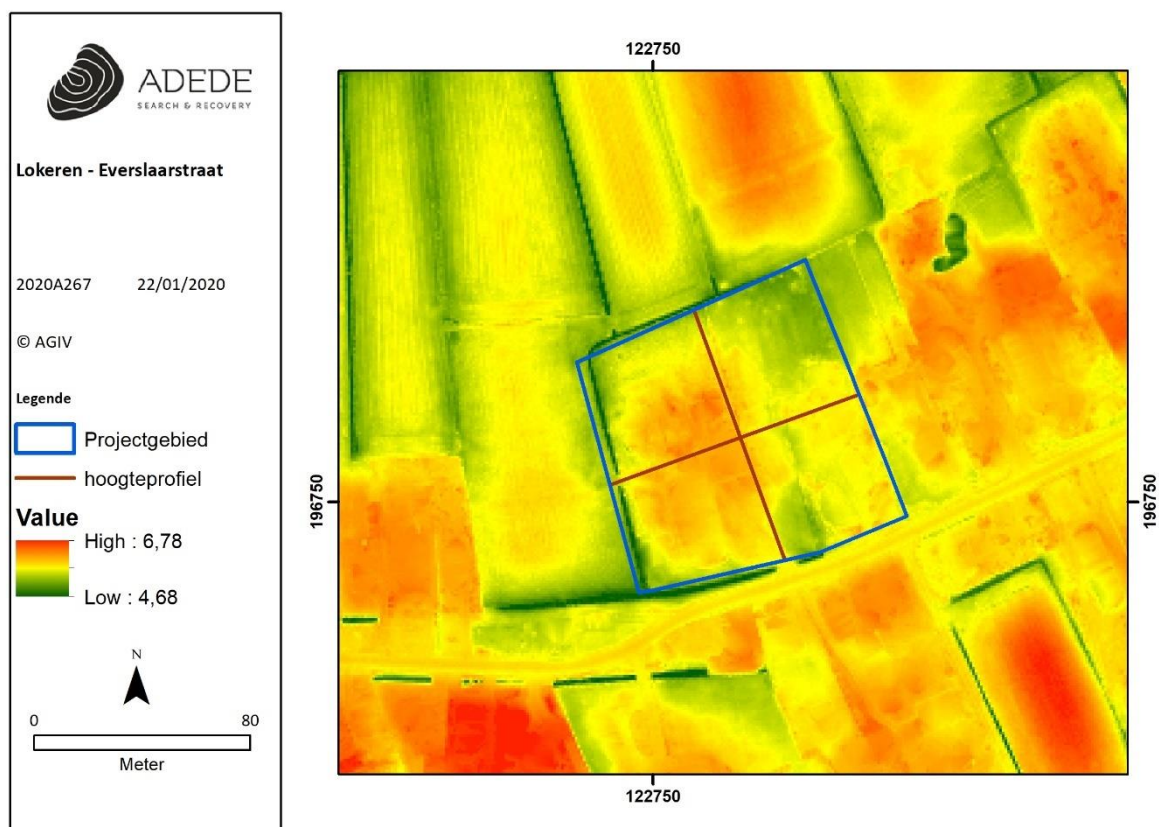
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

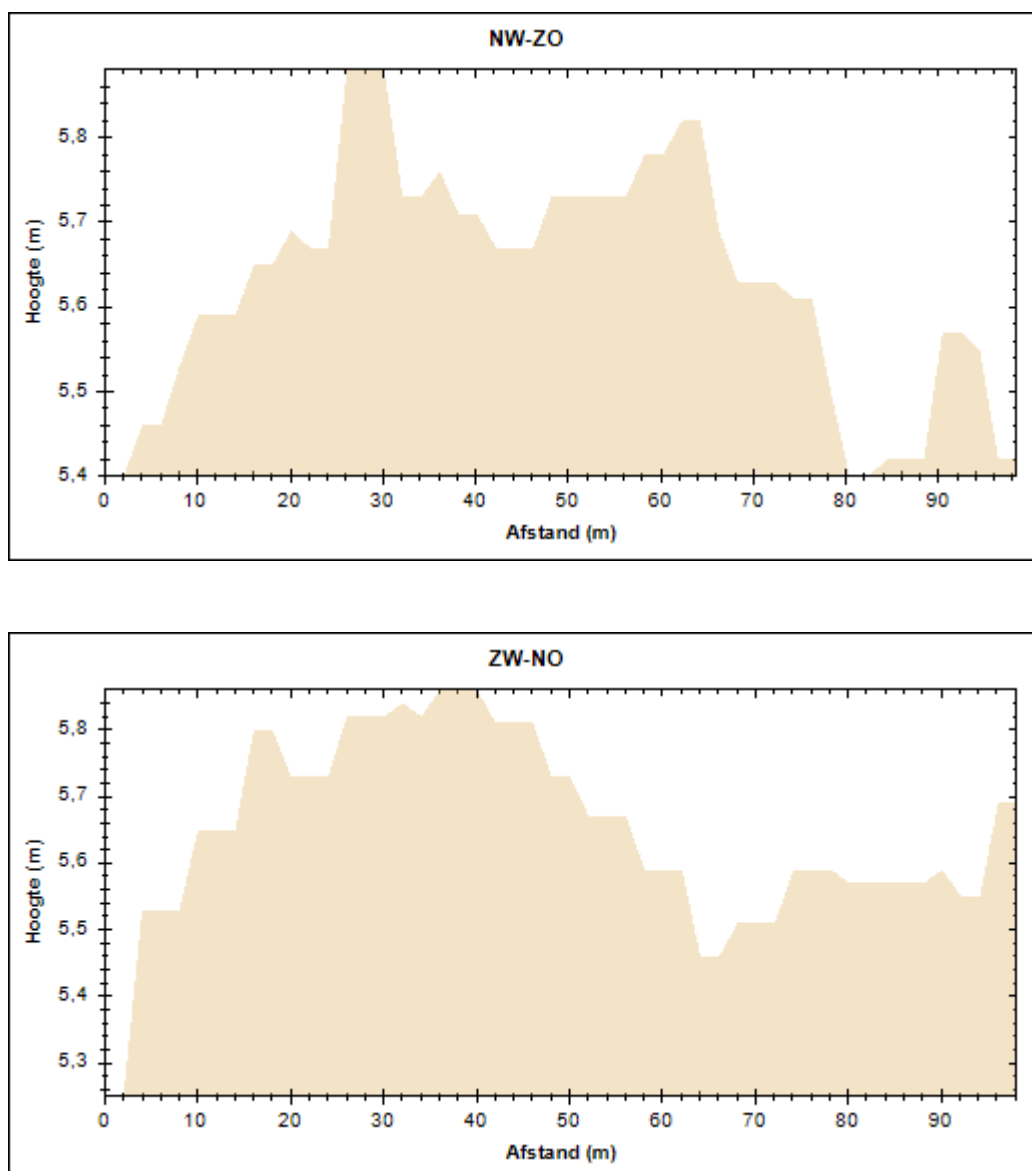
Het onderzoeksgebied situeert zich in Lokeren, een stad in de provincie Oost-Vlaanderen. Sinds 1977 bestaat Lokeren uit de deelgemeenten Lokeren, Eksaarde en Daknam. Lokeren grenst in het westen aan Lochristi, in het noordwesten aan Wachtebeke, in het noorden aan Moerbeke, in het oosten aan Sint-Niklaas, Waasmunster en Hamme, en in het zuiden aan Dendermonde en Berlare. Het grondgebied van Lokeren wordt in het zuiden begrensd door de autosnelweg E17. Lokeren ligt in het Waasland, ook het Land van Waas genoemd. De stad behoort tot het Beneden-Scheldebekken in het stroomgebied van de Schelde, meer bepaald het debekken Ledebeek en Durme. Het projectgebied bevindt zich ongeveer 3 km ten zuidwesten van de Durme en ongeveer 7 km ten noorden van de meanderende Zeeschelde, op een hoger gelegen plateau in de Zandstreek van de Vlaamse Vallei. Het landschap is vlak tot zacht golvend. De omgeving wordt gekenmerkt door lintbebouwing omgeven door akker- en weiland. De akkers zijn van het bolle type, als gevolg van een consequent perceelinwaartse ploegwijze, hetgeen de hoogteverschillen binnen de percelen verklaart. Bolakkers zijn typisch voor het Vlaamse Waasland. Het projectgebied bevindt zich op een gemiddelde hoogte van ca. 5,7 m ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing (TAW), met een maximaal hoogteverschil van ca. 0,48 m TAW.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1 m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1 m (detail).

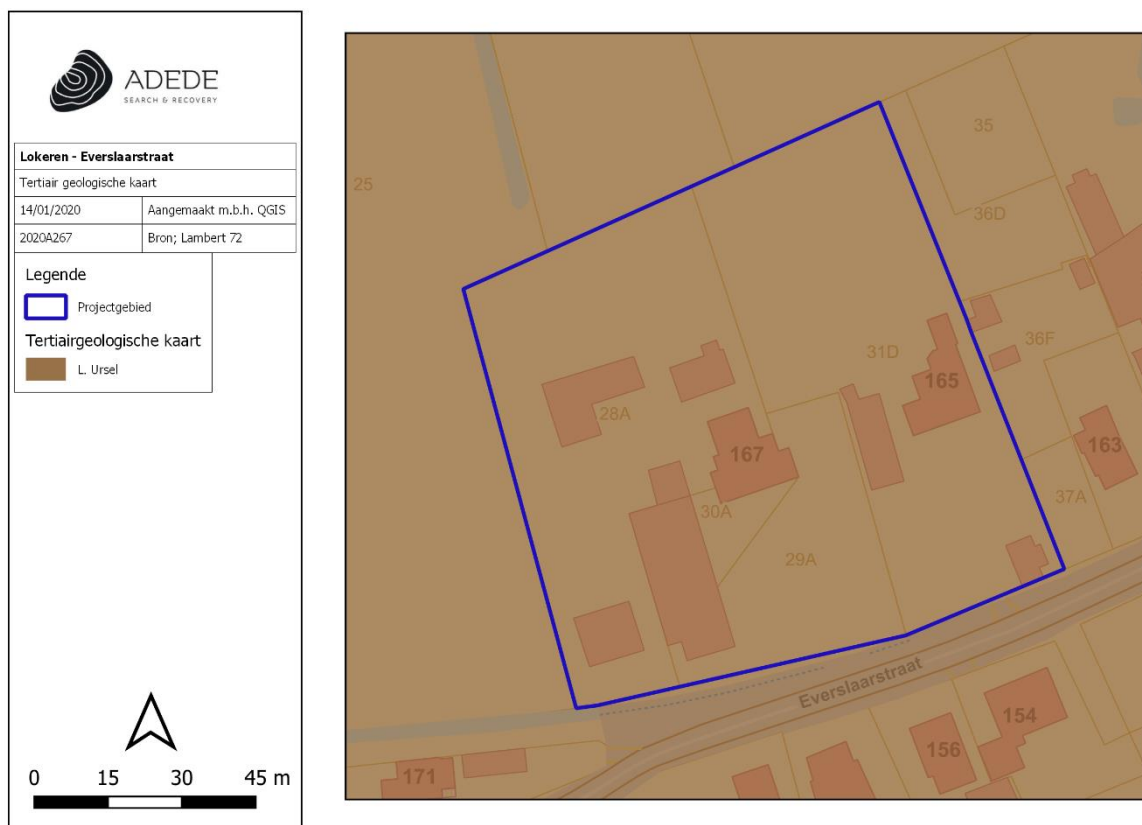

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Het projectgebied ligt volgens deze kaart op de Formatie van Maldegem, meer bepaald het Lid van Ussel. Dit lid bestaat uit grijsblauwe tot blauwe klei.

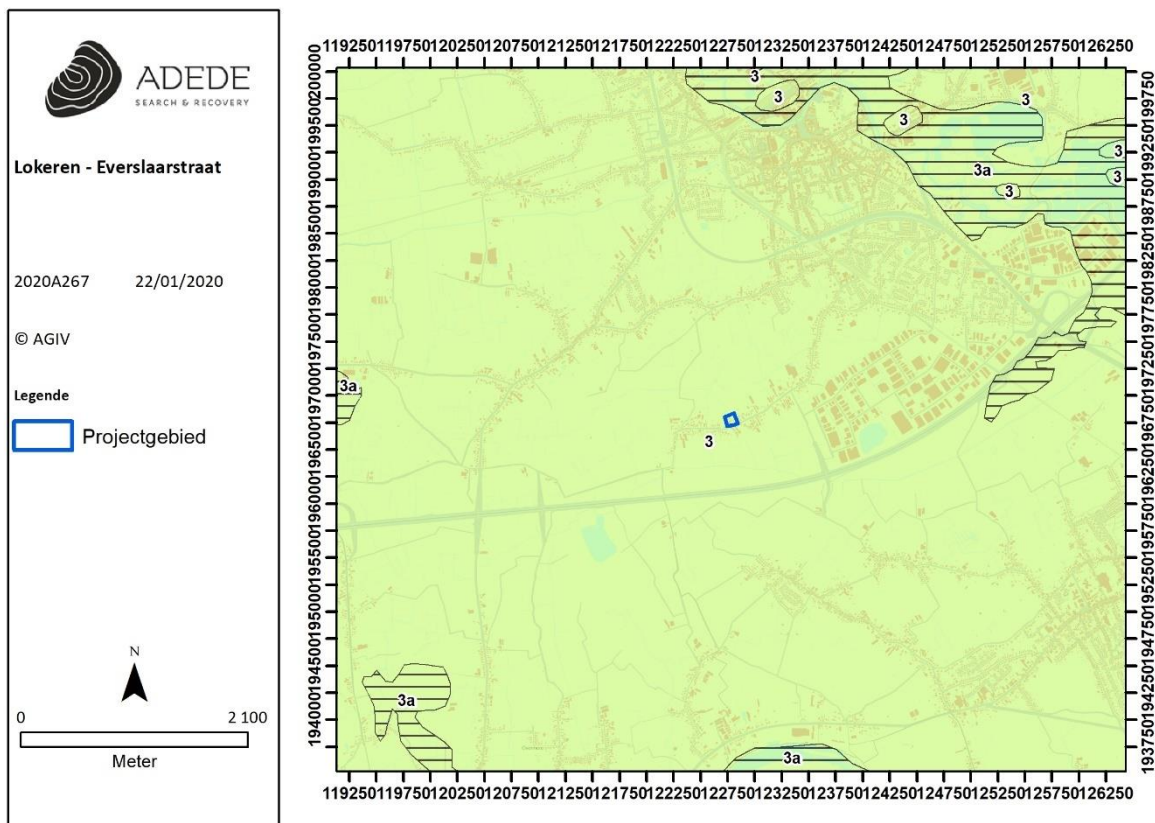

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Volgens de Quartair geologische kaart (1:200.000) ligt het projectgebied volledig op profieltype 3. Bij dit profieltype zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Elpw: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Met mogelijk HQ (hellingsafzettingen van het Quartair).
- Flpw: Dit zijn fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

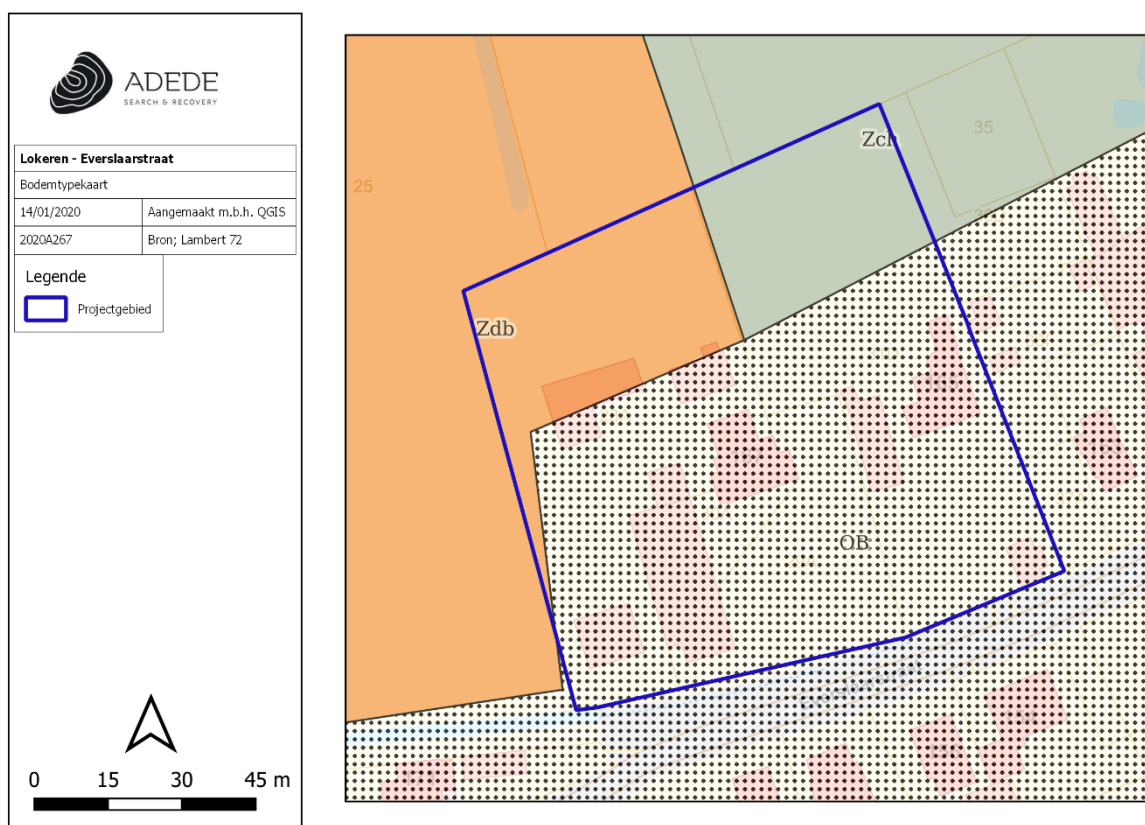
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële-bodemerosiekaart, erosie-gevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

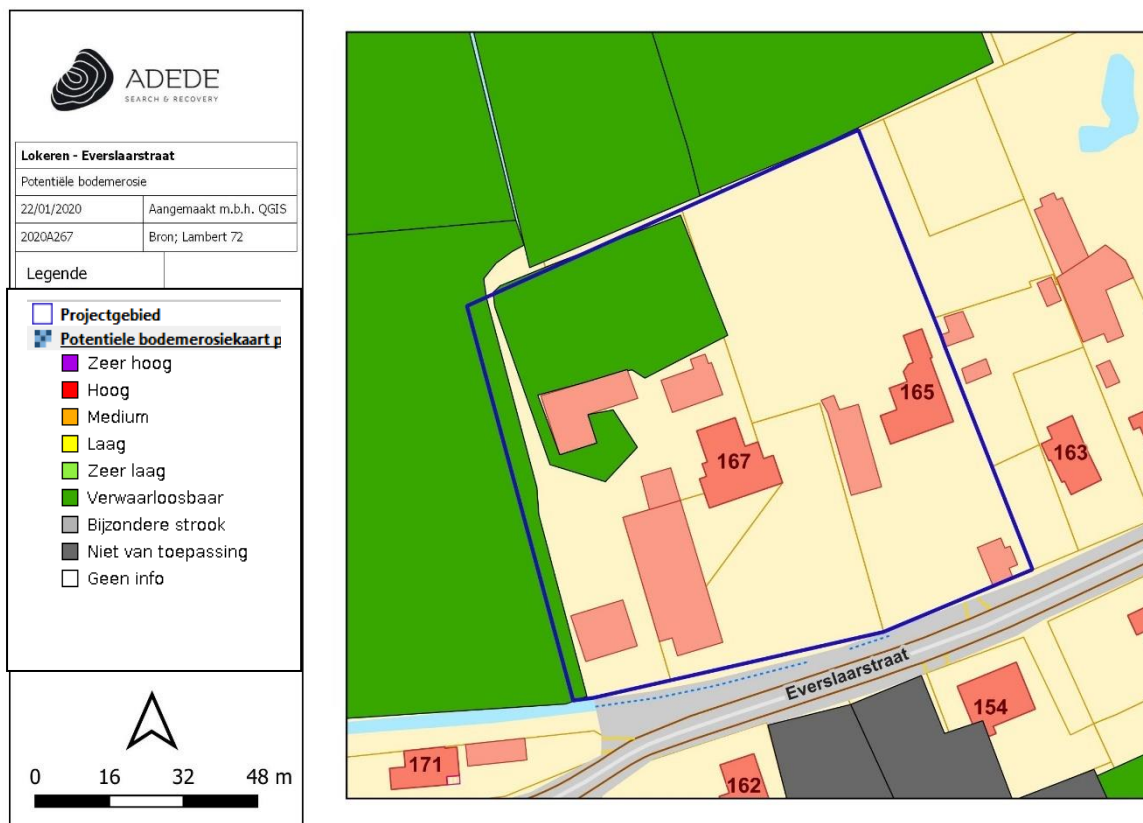
Volgens de bodemtypekaart heeft het grootste deel van het projectgebied bodemtype OB: een bodem die door bebouwing gewijzigd of vernietigd is. De bodem in het noordwestelijk deel van het projectgebied is van het type Zdb: een matig natte zandbodem met structuur B-horizont. Tussen 40 en 60 cm beginnen de roestverschijnselen. De bodem in het noordoostelijk deel van het projectgebied is van het type Zch: een matig droge zandbodem met verbrokkeld ijzer- en/of humus-B-horizont. De bovengrond is donkerbruingrijs, 30 à 60 cm dik en goed humeus. De Podzol B is 20 à 30 cm dik en verbrokkeld in harde concreties. Tussen 60 en 90 cm beginnen de roestverschijnselen.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

De potentiële bodemerosie is afhankelijk van het bodemtype, de hellingsgraad en de hellingslengte van het bodemoppervlak. Volgens de potentiële-bodemerosiekaart uit 2019 is de mogelijke bodemerosie binnen het projectgebied verwaarloosbaar.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële-bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

De stad Lokeren, waartoe het projectgebied behoort, is aangeduid op de Erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten als zeer weinig erosiegevoelig.

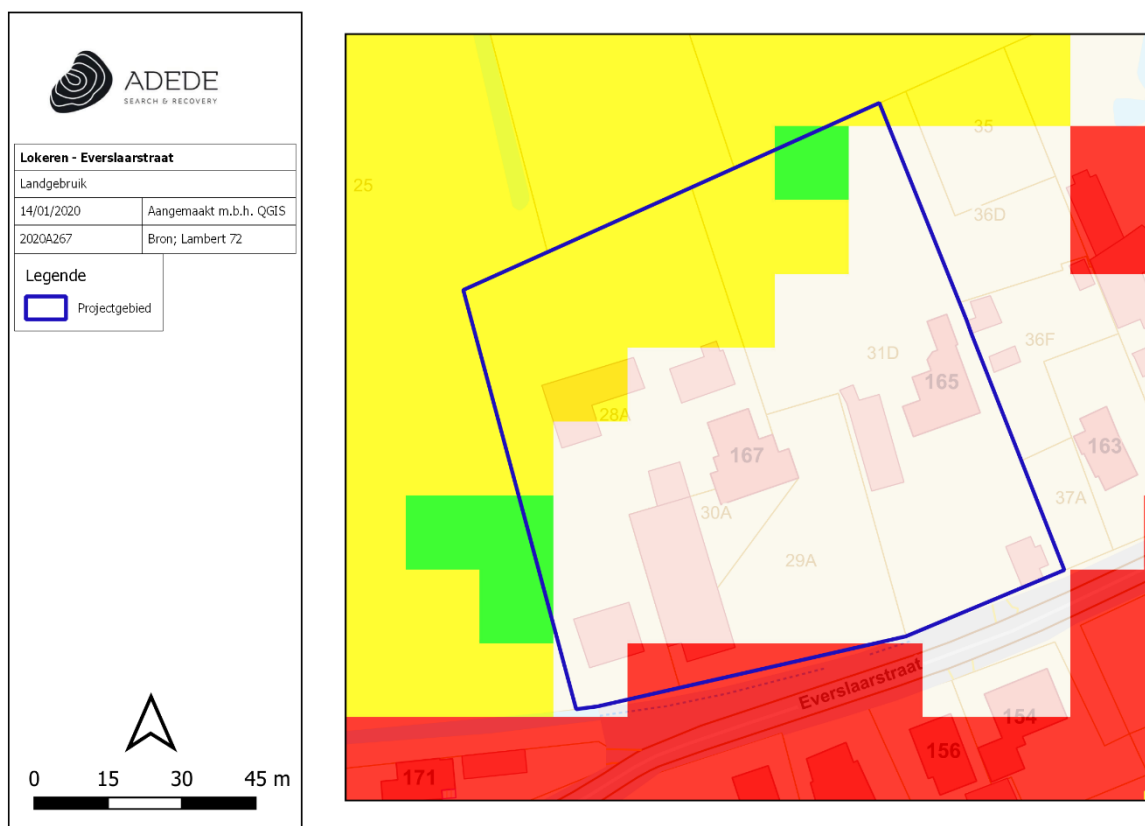

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Volgens het Bodemgebruiksbestand uit 2001 wordt het onderzoeksgebied uitsluitend gebruikt voor:

- akkerbouw (wit): een bodem die jaarlijks alternerend beplant of braakliggend gelaten wordt;
- weiland (geel): een bodem buiten het overstromingsgebied van een rivier die bedekt is met gras;
- andere bebouwing (rood): een bodem die voor 30 tot 80 % verhard is door gebouwen, wegen en andere kunstmatige structuren;
- loofbos (lichtgroen): een bodem die voornamelijk beplant is met loofbomen.

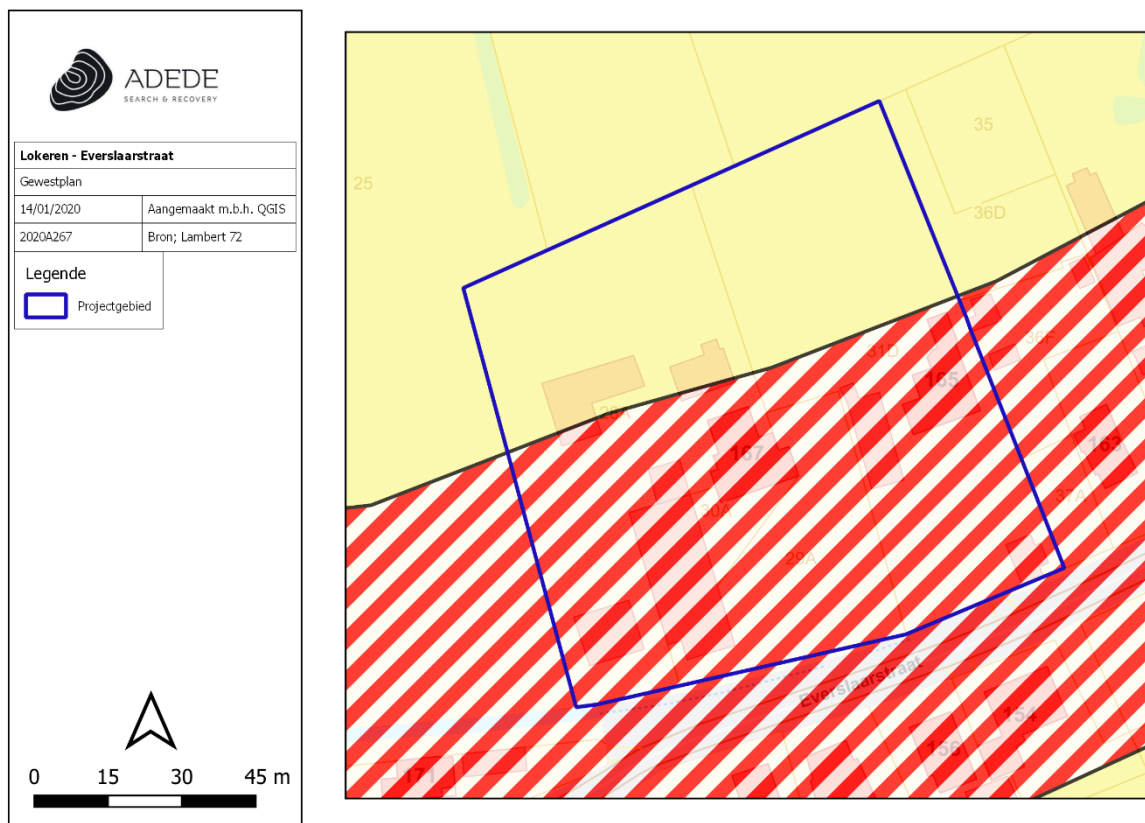

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het Bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan

Het projectgebied ligt volgens het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan zowel in een rood-wit-gestreepte zone als in een zachtgele zone, elk met hun specifieke bestemming:

- de rood-wit-gestreepte zone is bestemd voor landelijke bewoning;
- de zachtgele zone is bestemd voor landbouw. Hier horen normaal gezien enkel de woning van de exploitanten, de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, verblijfsgelegenheid en para-agrarische bedrijven. Gebouwen bestemd voor niet aan de grond gebonden agrarische bedrijven met een industrieel karakter of voor intensieve veeteelt, mogen slechts opgericht worden op ten minste 300 m van een woongebied of op tenminste 100 m van een woon-uitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft. De afstand van 300 m en 100 m geldt evenwel niet in geval van uitbreiding van bestaande bedrijven.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De oudste aangetroffen sporen van bewoning op Lokers grondgebied dateren uit het Neolithicum. Op de linkeroever van de Durme lagen hoge, harde, droge landduinen, die dwars door moerassig gebied tot bij de Durme liepen. Via deze landduinen konden volksstammen de rivier oversteken. Ook waren er de eerste bewoningskernen gevestigd. Tijdens de Romeinse periode, meer bepaald de periode van het Keizerrijk, liep er langs de Durme een heirbaan. De oudste bewaarde historische bron waarin Lokeren vermeld staat, dateert uit 1114. De nederzetting werd gesticht op de rechteroever van de Durme, in een bocht van de rivier waar de grond hard was en tijdens de winter niet overstroomde. Rond 1150 waren de twee belangrijkste economische activiteiten landbouw en vlasnijverheid, waarbij vlas werd gebruikt voor het vervaardigen van textiel. In 1555 verwierf Lokeren van keizer Karel V een markttoetooi, d.w.z. het recht om een wekelijkse markt te organiseren. Het marktplein was driehoekig en lag tussen de huidige Schoolstraat, de kerk en het huidige stadhuis. Er werden landbouwproducten verhandeld, vooral vlasproducten. Lokeren groeide uit tot het grootste dorp van het Land van Waas. Naburige steden, waaronder Gent en Dendermonde, benijdden het dorp om zijn bloeiende handel en stichtten in 1584 brand. De kerk en de meeste huizen, die vooral uit hout gebouwd waren, werden in de as gelegd. In de zeventiende en achttiende eeuw beleefde Lokeren een snelle ontwikkeling; de markt verwierf min of meer haar huidige vorm en er werden veel nieuwe huizen gebouwd. Tijdens de achttiende eeuw ontstonden nieuwe nijverheden, met name hoeden maken, katoen spinnen, katoen weven en linnen bleken. In 1789 werd het dorpscentrum opnieuw geteisterd door een grote brand. Lokeren kreeg in 1804 de stadsrechten van Napoleon Bonaparte. Na de aanleg van de spoorweg Gent-Antwerpen en de bouw van het station in 1846, breidde de stad zich uit op de linkeroever van de Durme, met de bouw van de nieuwe Stationswijk.¹

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Kaart van Ferraris (1771-1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden gegroepeerd in bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814).

¹ Van Driessche R. & Verstegen V., 1977, *Waardevol Lokeren, De Cuyper-Robberechts, Dendermonde*; Demey A., 1981, *Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Sint-Niklaas, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 7N1 (B-L), Brussel-Gent*.

Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.²

De Kaart van Ferraris toont aan dat de Everslaarstraat al bestond tijdens de jaren 1770. Ze staat aangeduid als hoofdweg en volgde identiek hetzelfde traject als vandaag, met uitzondering van de twee ontubbelingen ter hoogte van het projectgebied. Zo is onder meer te zien dat de straat in het westen op dezelfde plaats afboog naar het zuiden richting Lokerenbeek. De eigenlijke dorpskern van Lokeren bevond zich net als vandaag op de linkeroever van de Durme, ongeveer 2 km ten noordoosten van het gebied waar het projectgebied zich situeert, “Hameau à Everslaere” genaamd. Aan weerszijden van de Everslaarstraat stonden vrijstaande gebouwen; de omgeving werd gekenmerkt door met hagen omzoomde akkers en velden. Binnen het projectgebied zelf stonden omstreeks 1771-1778 drie of vier gebouwen, die zowel wat ligging als vorm betreft niet overeenstemmen met de huidige bebouwing binnen het projectgebied.

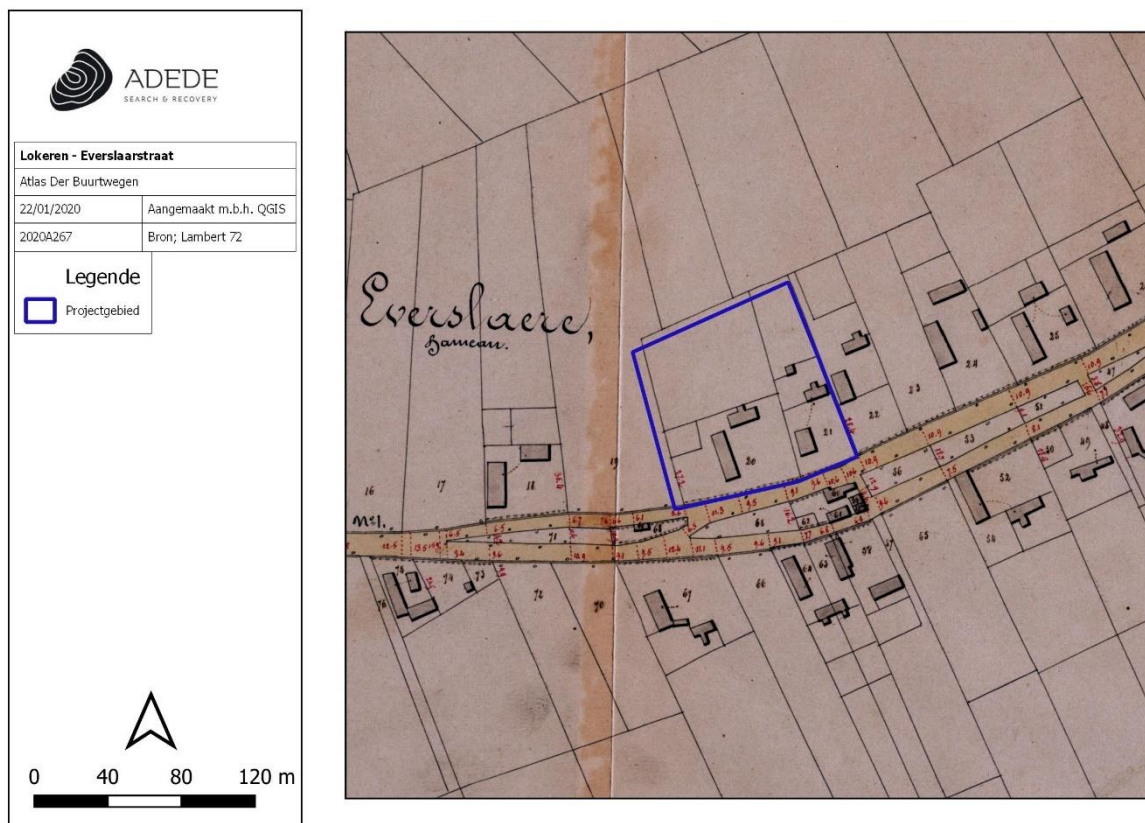

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

² http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

3.3.2.2 Atlas der Buurtwegen (1840)

De Atlas der Buurtwegen inventariseert per toenmalige gemeente alle openbare wegen en private wegen met openbare erfdienstbaarheid. Volgens deze atlas volgde de Everslaarstraat in 1840, net zoals in 1771-1778, hetzelfde tracé als vandaag. Ze werd "Chemin n° 1" genoemd. In vergelijking met een zestigtal jaar eerder, zijn de percelen opgedeeld in kleinere blok- en repelpercelen. Het huidige projectgebied bestond in 1840 uit vijf percelen, waarop vijf vrijstaande gebouwen stonden. Drie van de vijf gebouwen zijn gesitueerd op de plaats waar vandaag de woning, de schuur bij de woning en de villa staan. Bovendien hebben deze gebouwen op de Atlas der Buurtwegen dezelfde basisvorm als de hedendaagse gebouwen.

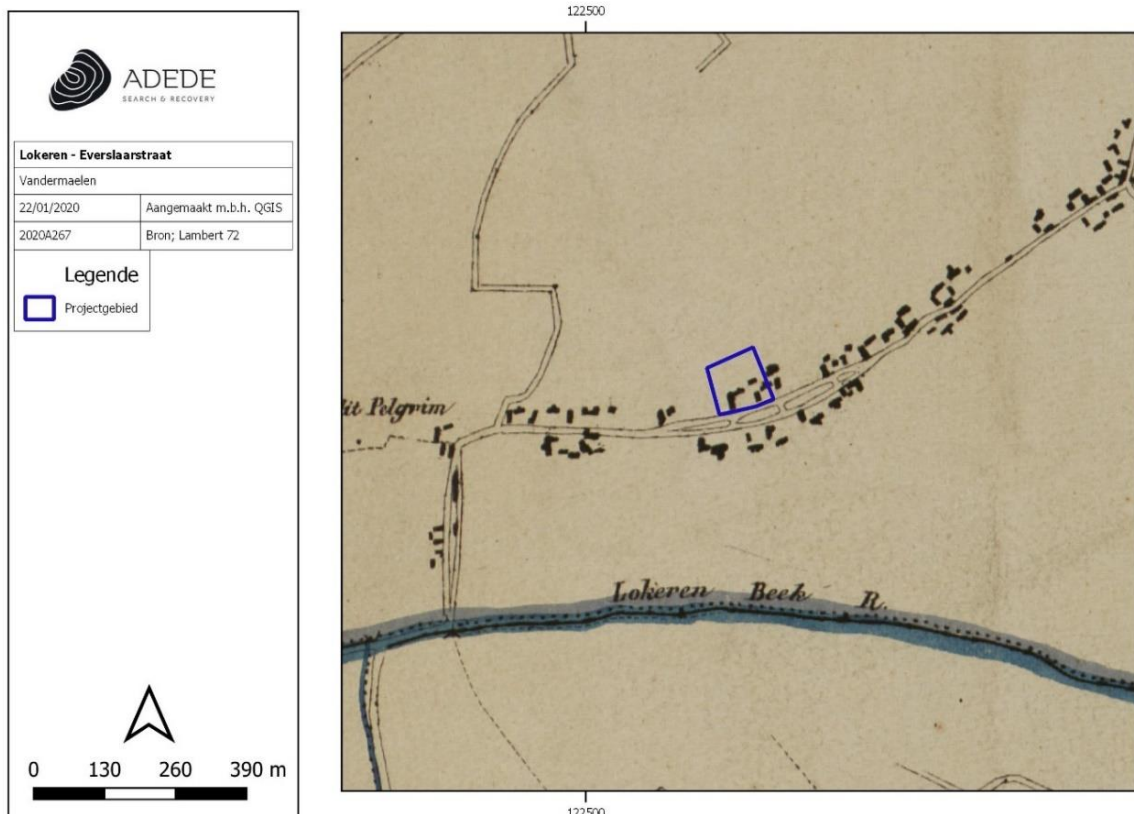

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.3 Topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die een ploeg topografen uitstuurde naar de negen Belgische provincies om er opmetingen te doen. Het resultaat was de eerste topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, ...).

De topografische kaart van Vandermaelen toont ten noordoosten van het projectgebied, op 1,8 km afstand, de in 1846 in gebruik genomen spoorweg tussen Gent en Antwerpen – hetzelfde jaar waarin gestart werd met de opmetingen voor de kaart van Vandermaelen. Van de Stationswijk, die zich in de volgende decennia zou ontwikkelen tussen de Durme en de spoorweg, is nog niets te merken. Wel staan op de kaart al enkele cabarets aangeduid, die vanaf het midden van de negentiende eeuw in toenemende mate zullen opduiken in het straatbeeld. Binnen een straal van 1,5 km rond het projectgebied situeerden zich rond 1850 drie cabarets: de Pelgrim, de Bokmolen en het Boerenhol. De bebouwing binnen het projectgebied was dezelfde als in 1840: vijf vrijstaande gebouwen.

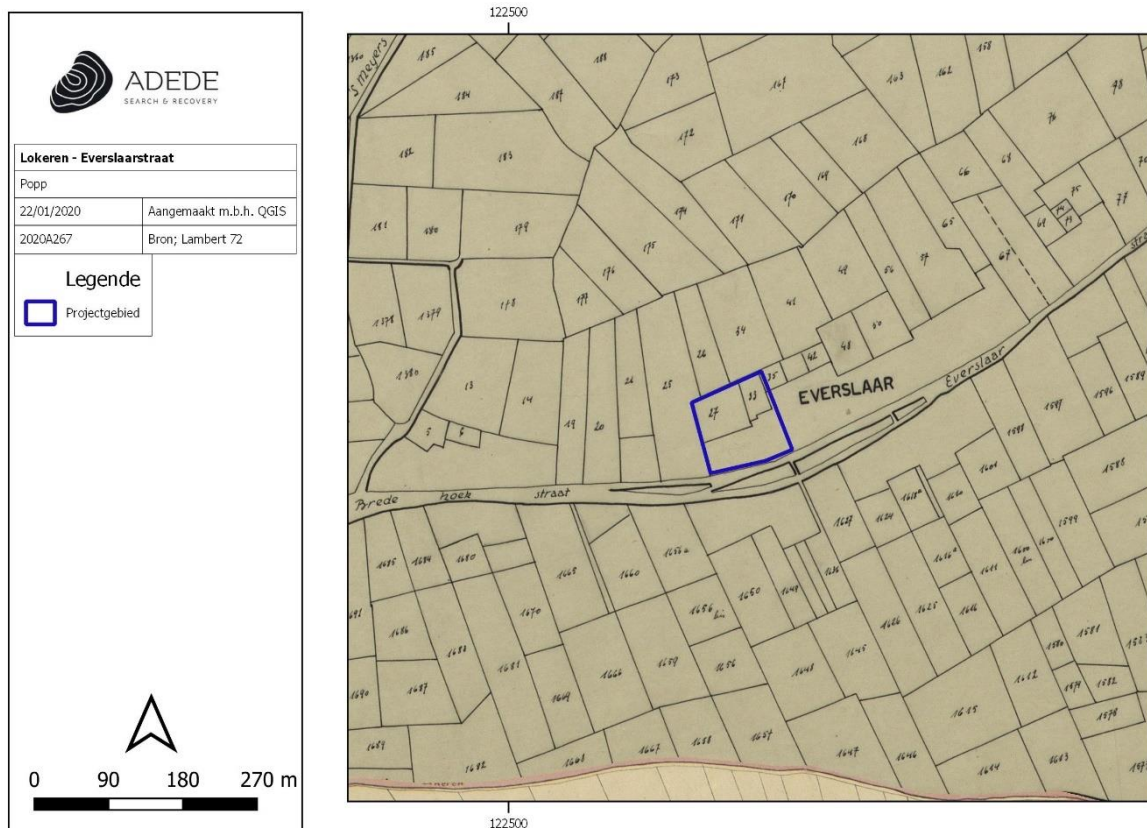

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.4 Kaart van Popp (1842-1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel maar weinig gedetailleerde gegevens over perceelindeling.

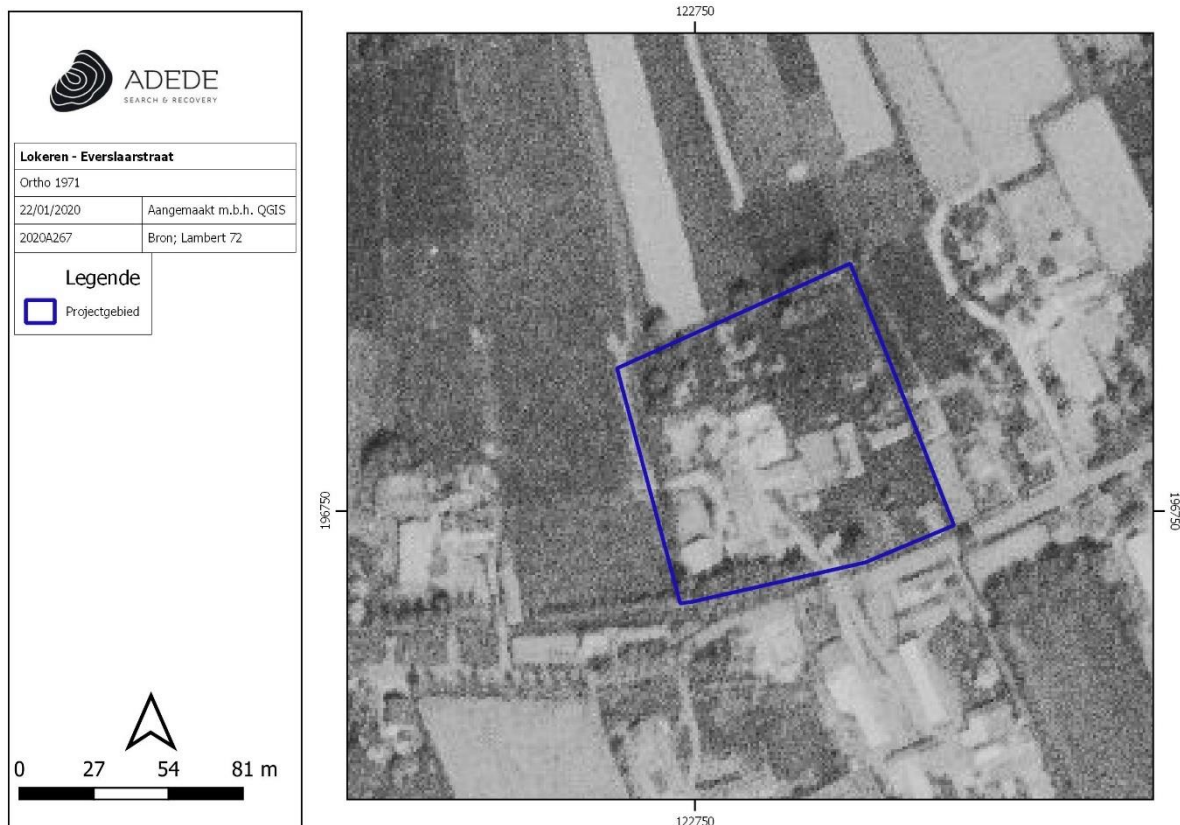
Op de Kaart van Popp staat de Everslaarstraat voor het eerst onder deze naam aangeduid. De wijk ten noorden van de Everslaarstraat staat in zijn geheel ook aangeduid als “Everslaar”. Ter hoogte van het projectgebied en zijn directe omgeving zijn het stratenplan en de perceelindeling, in vergelijking met de Atlas der Buurtwegen uit 1840, quasi ongewijzigd gebleven. Wel schijnen op de kaart van Popp langs de Everslaarstraat de percelen waarop gebouwen staan, samengevoegd te zijn tot grote aaneengesloten ongenummerde percelen.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.3 Luchtfoto 1971

In 1971 bezaten het projectgebied en zijn omgeving hetzelfde stratenplan en zo goed als dezelfde perceelindeling als in 1840 (Atlas der Buurtwegen) en 1842-1879 (Kaart van Popp). Het grootste verschil met de situatie van 130 jaar eerder was de graad van bebouwing: langs de Everslaarstraat stonden nu meer vrijstaande gebouwen, dicht bij elkaar. Binnen het projectgebied zelf stonden in 1971 dezelfde gebouwen als vandaag.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.4 Luchtfoto 1979-1990

In vergelijking met de luchtfoto uit 1971 toont deze foto een sterk gelijkende situatie: binnen het projectgebied en zijn omgeving zijn het stratenplan, de perceelindeling en de bebouwing nagenoeg ongewijzigd gebleven. Hier en daar zijn enkele gebouwen in de omgeving toegevoegd.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

Binnen een straal van één kilometer rond het projectgebied is er tot nu toe voor twee sites archeologisch onderzoek verricht. Hieronder worden de verslagen van deze onderzoeken kort besproken.

ID 6393 en ID 11332³

In 2018 werd voor een bedrijventerrein langs de E17, 150 m ten zuiden van het projectgebied, een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd, naar aanleiding van de geplande realisatie van de infrastructuur voor een KMO-zone, bestaande uit wegenis, nutsleidingen en een bufferbekken. Het bureauonderzoek liet toe om een verwachting naar voren te schuiven vanaf de steentijden tot en met de middeleeuwen. Omdat uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat het bodemarchief matig tot slecht bewaard is, werden een verkennend archeologisch booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Tijdens dat onderzoek werden sporen uit de late middeleeuwen tot de Nieuwste Tijd gevonden. Het ging om resten van landbouwactiviteiten en landindeling.

ID 11333⁴

In 2019 werd voor een site aan de Nieuwe Straat in Lokeren, 350 m ten zuidoosten van het projectgebied, een bureauonderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, naar aanleiding van de geplande realisatie van een distributiecentrum. Het bureauonderzoek liet toe om een verwachting naar voren te schuiven vanaf de metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd. Tijdens het daaropvolgende proefsleuvenonderzoek werden sporen uit de late middeleeuwen of de Nieuwe Tijd tot de Nieuwste Tijd gevonden. De sporen betroffen resten van landbouwactiviteiten en landindeling.

3.4.2 CAI-indicatoren

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt voor het gebied binnen een straal van 1 km rond het projectgebied, in gebied waarvan de landschappelijke kenmerken gelijkaardig zijn aan die van het projectgebied (hoger gelegen terrein in de nabijheid van de Lokerenbeek), indicatoren die wijzen op artefacten en sporen uit de middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Wat de middeleeuwen betreft, werden op een site die 900 m ten zuidwesten van het projectgebied ligt, bij een opgraving sporen van bewoning, economie en infrastructuur gevonden. De indicaties voor de Nieuwe Tijd betreffen eveneens sporen van bewoning, economie en infrastructuur, die tijdens een opgraving en een mechanische prospectie aangetroffen werden op twee sites die respectievelijk 800 m en 375 m ten zuidoosten van het projectgebied liggen. Voor beide perioden zijn de bewoningssporen kuilen en paalsporen, de economische sporen ploeg- en spitsporen, en de infrastructuursporen voornamelijk (perceels)greppels. Alle wijzen ze op agrarische bewoning.

³ Reyns N. & Van Buggenhout J., 2018, *Archeologienota Lokeren – Bedrijventerrein E17, Rapporten All-Archeo 619, All-Archeo, Temse*;
Reyns N., Van Buggenhout J. & Gyesbreghts D., 2019, *Nota Lokeren – Bedrijventerrein E17, Rapporten All-Archeo 662, All-Archeo, Bornem*.

⁴ Hellinx A.-J., Reyns N. & Delannoye C., 2019, *Archeologienota Lokeren – E17 (distributiecentrum), Rapporten All-Archeo 823, All-Archeo, Bornem*.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
154758 ⁵	1700 m ten westen	Onbepaald	Begraving: grafheuvel (circulaire structuur)
160482 ⁶	1200 m ten zuidwesten	Onbepaald	Bewoning: een aantal kuilen
			Economie: landbouw (spitsporen, ploegsporen)
			Infrastructuur: lijnelementen (perceelsgreppels)
1036 ⁷	1000 m ten zuidwesten	Onbepaald	Grondsporen
160480 ⁸	900 m ten zuidwesten	Middeleeuwen (laat)	Bewoning: kuilen, paalsporen
			Economie: landbouw (ploegsporen, spitsporen)
			Infrastructuur: lijnelementen (brede gracht)
160481 ⁹	800 m ten zuidoosten	Nieuwe Tijd	Bewoning: twee rechthoekige kuilen
			Economie: landbouw (ploegsporen)
			Infrastructuur: lijnelementen (drie greppels, waarvan één mogelijk ter erfafbakening)
223928 ¹⁰	375 m ten zuidoosten	Nieuwe Tijd	Roerende archaeologica: aardewerk
			Onbepaald: 72 greppels, 40 paalkuilen, 10 kuilen

⁵ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/154758>

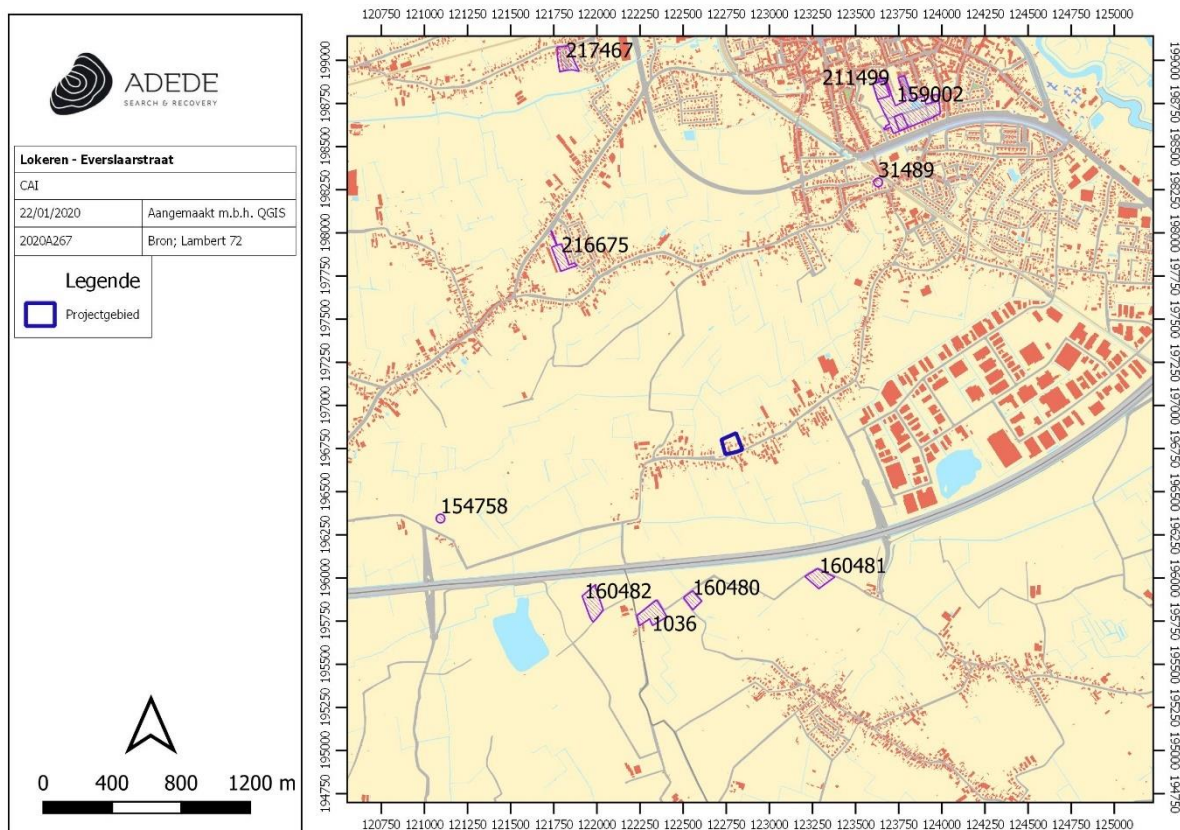
⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/160482>

⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/1036>

⁸ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/160480>

⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/160481>

¹⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/223928>

Figuur 17. Situering van enkele CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

Onderhavige archeologienota werd door ADEDE bvba opgesteld naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een stedenbouwkundige handeling met ingreep in de bodem. De nota vormt de neerslag van een bureauonderzoek en geeft in een programma van maatregelen advies voor verder archeologisch onderzoek.

Het doel van het bureauonderzoek was drieledig. Allereerst werd op basis van primaire en secundaire bronnen nagegaan of er binnen het projectgebied archeologisch waardevolle sporen aanwezig kunnen zijn. Vervolgens werd ingeschat hoe goed deze eventuele sporen bewaard zijn en in welke mate ze mogelijk verstoord zijn of zullen zijn door gekende en geplande werken. Ten slotte werd een afweging gemaakt van het potentieel tot kennisvermeerdering.

De aan- of afwezigheid van archeologisch waardevolle sporen binnen het projectgebied kon niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk om voor de steen- en metaaltijden en meerdere historische perioden een archeologische verwachting naar voor te schuiven.

Voor het paleolithicum en het mesolithicum is er een hoge verwachting op het aantreffen van artefacten. Het projectgebied ligt ongeveer 375 m ten noorden van de Lokerenbeek op een droger en hoger gelegen terrein. Zuidelijker, nabij de Lokerenbeek, was de grond natter en dus gunstig voor de ontwikkeling van een rijke biodiversiteit. Tijdens de oude en middensteentijd was de nabijheid van drinkwater en voedselvariëteit een gunstige factor voor bewoning. De mogelijkheid bestaat dat binnen het projectgebied artefacten worden aangetroffen die wijzen op dergelijke bewoning.

Voor het neolithicum en de metaaltijden is er eveneens een verwachting voor het aantreffen van artefacten en sporen, aangezien het projectgebied een bodem heeft met een matig goede tot goede waterhuishouding: in de zomer is de bodem voldoende vochthoudend en dus geschikt voor graanteelt. In het projectgebied zouden sporen en artefacten kunnen aangetroffen worden die verband houden met bewoning uit de jonge steentijd en de metaaltijden. Volgens de Centraal Archeologische Inventaris werd ongeveer 1700 m ten westen van het projectgebied op een luchtfoto een grafheuvel herkend, waarschijnlijk uit de metaaltijden, mogelijk uit de Romeinse tijd.

Voor de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de Nieuwe Tijd, waarin niet alleen de vruchtbaarheid van de bodem maar ook de ontsluiting van het landschap via wegen een gunstige factor voor bewoning is, geldt eveneens een verwachting naar het aantreffen van sporen en artefacten. Lokeren

wordt in de oudst bewaarde historische bronnen voor het eerst vermeld in 1114. Lokeren was tijdens de middeleeuwen en de Nieuwe Tijd een bloeiende nederzetting, die zijn landbouwproducten in onverwerkte of verwerkte vorm, bijvoorbeeld als vlastextiel, wekelijks verhandelde op het lokale marktplein. De Centraal Archeologische Inventaris vermeldt verschillende indicatoren in een straal van één kilometer rond het projectgebied die wijzen op agrarische bewoning. Alle indicatoren zijn gebaseerd op veldonderzoek. De Kaart van Ferraris situeert het projectgebied aan het einde van het ancien régime in agrarisch gebied gekenmerkt door met hagen omzoomde akkers en velden. Binnen het projectgebied zouden sporen en artefacten kunnen aangetroffen worden die verband houden met landbouwactiviteiten en perceelindeling.

De geplande werken binnen het projectgebied betreffen de sloop van bestaande gebouwen en de realisatie van een nieuwe verkaveling. Hierbij zal de bodem afgegraven worden tot ca. 45 à 80 cm. Aangezien binnen het projectgebied een archeologische verwachting voor de steentijden tot en met de Nieuwe Tijd geldt en aangezien het bodemarchief door de geplande werken bedreigd is, adviseert ADEDE bvba verder archeologisch vooronderzoek, onder de vorm van landschappelijk bodemonderzoek. In het bijhorende Programma van Maatregelen wordt dit advies verder beargumenteerd.

5 Bibliografie

- Demey A., 1981, Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Sint-Niklaas, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 7N1 (B-L), Brussel-Gent.
- Hellinx A.-J., Reyns N. & Delannoye C., 2019, Archeologienota Lokeren – E17 (distributiecentrum), Rapporten All-Archeo 823, All-Archeo, Bornem.
- Reyns N. & Van Buggenhout J., 2018, Archeologienota Lokeren – Bedrijventerrein E17, Rapporten All-Archeo 619, All-Archeo, Temse.
- Reyns N., Van Buggenhout J. & Gyesbreghts D., 2019, Nota Lokeren – Bedrijventerrein E17, Rapporten All-Archeo 662, All-Archeo, Bornem.
- Van Driessche R. & Verstegen V., 1977, Waardevol Lokeren, De Cuyper-Robberechts, Dendermonde.

Internetbronnen:

http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/1036>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/154758>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/160480>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/160481>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/160482>

<https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/223928>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1 m.	- 22 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1 m (detail).....	- 22 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 23 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 24 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart. Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 25 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 26 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële-bodemerosiekaart.	- 27 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 28 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het Bodemgebruiksbestand.	- 29 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 30 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 32 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 33 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 34 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 35 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 36 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 37 -
Figuur 18. Situering van enkele CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 40 -